

Aan:

De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Datum: 12 januari 2021

Onderwerp: Nationaal Plan gelijke onderwijskansen en wegwerken achterstanden

Geachte heer Slob,

Als wethouders Onderwijs in de G4-steden zien wij dagelijks de enorme negatieve effecten van Corona op de kansengelijkheid onder kinderen en jongeren en de oplopende achterstanden onder kwetsbare groepen. Dit als gevolg van de sluiting van het fysieke onderwijs dit voorjaar (met voor het eerst grootschalig afstandsonderwijs), de onzekerheid van het afgelopen najaar en meest recent de tweede 'lockdown' waarbinnen de schoolgebouwen opnieuw grotendeels gesloten zijn en (nog langer) blijven. Wij nemen juist nu het initiatief, omdat de impact op onderwijskansen groot én blijvend is, in onze steden en vanzelfsprekend in heel Nederland. Met deze brief luiden wij de noodklok en pleiten wij voor een *Nationaal Plan voor gelijke onderwijskansen en het wegwerken van achterstanden* én bieden wij onze hulp aan bij de uitwerking daarvan.

Corona verscherpt de bestaande ongelijkheid

De situatie van een grote groep schoolgaande kinderen stemt ons al lange tijd tot zorg. We weten dat de sociaal economische situatie van ouders voor een heel groot gedeelte de schoolcarrière van leerlingen en scholieren bepaalt. Bijles en voorschoolse educatie kan hierbij helpen, maar bereikt deze groep kinderen en jongeren nog onvoldoende vanwege bijvoorbeeld geldgebrek bij de ouders. Kinderen van welvarende ouders krijgen deze extra ondersteuning vaak wel. Kinderen die beginnen met een achterstand en deze voortvarend inlopen, krijgen vaak toch een schooladvies dat geen recht doet aan hun ontwikkelpotentieel. Tot slot wordt het onderwijs nog steeds geconfronteerd met een groot lerarentekort dat bovendien ongelijk verdeeld is. Alhoewel er succesvolle voorbeelden zijn van maatregelen die verlichting brengen, is het tekort nog steeds fors en een structurele oplossing nog niet in zicht.

Corona heeft op diverse manieren de situatie verslechterd en bovenstaande patronen versterkt. Er is een kantelpunt bereikt en hierdoor zijn de (korte termijn) maatregelen die we nu nemen slechts een druppel op een steeds meer gloeiende plaat. Onderzoek laat zien dat de meerderheid van kinderen door de sluiting van scholen achterstanden oploopt, in grotere mate bij kinderen uit kwetsbare gezinnen. Er zijn lokaal maatregelen genomen, zoals het aanbieden van laptops om hen te ondersteunen bij thuisonderwijs, maar dit heeft niet kunnen voorkomen dat hun vaardigheden op het gebied van taal en rekenen bewezen harder achteruit zijn gegaan en de verschillen tussen leerlingen groter zijn geworden. Ook de incidentele extra landelijke inzet via de inhaal- en ondersteuningsprogramma's is wat ons betreft niet voldoende om de achterstand in te lopen en te

voorkomen dat de impact van Corona blijvend is. De extra grote verschillen maken de huidige overstap van primair naar voortgezet onderwijs, die wat ons betreft sowieso te vroeg is, extra kwetsbaar.

Nationaal plan gelijke onderwijskansen en wegwerken onderwijsachterstanden

De optelsom van al bestaande (pre-Corona) problematiek en de negatieve effecten van Corona zorgt voor een nijpende situatie. In de eerste plaats treft dit de kinderen en jongeren zelf, waarvan hun toekomstperspectief verslechtert, maar daarnaast zijn er ook bredere maatschappelijke en economische gevolgen. Een toename van ongelijkheid creëert een tweedeling in de maatschappij en het onbenut laten van talenten verzwakt de concurrentiepositie van Nederland in een wereld waar kennis en innovatievermogen steeds belangrijker wordt. Als G4-steden pakken wij onze verantwoordelijkheid en werken we samen met schoolbesturen en lokale partners om ieder kind toegang te geven tot het beste onderwijs. Om succesvol te kunnen zijn is het nodig dat ook het Rijk aansluit, bij voorkeur door een *Nationaal Plan* te ontwikkelen om kansengelijkheid te bestrijden en achterstanden terug te dringen. We waarderen daarbij de ambtelijke erkenning bij uw ministerie voor dit vraagstuk. Een actiegericht plan met een duidelijke (middel)lange termijnvisie: de kansengelijkheid laat zich immers niet oplossen binnen de vier jaar van een kabinetsperiode. Wij denken daarbij onder andere aan onderstaande maatregelen:

- 1. Gelijke toegang van de peutersvoorzieningen voor alle kinderen voor 0-4 jaar:**
Voorkom dat kinderen al op jonge leeftijden onderwijsachterstanden oplopen. Neem de barrières voor de realisatie van een gratis voorschoolse voorzieningen waar alle jongere kinderen 640 uur per jaar samen terecht kunnen, ongeacht het inkomen van hun ouders.
- 2. Extra leertijd voor kinderen en jongeren die dat het hardst nodig hebben:**
Als extra leertijd nodig is mag dat niet afhankelijk zijn van het inkomen van de ouders. Maak daarom structureel meer middelen vrij om kinderen en jongeren die het nodig hebben extra onderwijstijd en meer begeleiding te kunnen bieden, zowel in het primair- als het voortgezet onderwijs. Voorkom drempels en maak maximaal gebruik van de mogelijkheden van voorschoolse educatie, zomerscholen, kopklassen, verlengde leertijd en hulp op maat. Zo wordt extra leertijd een middel om achterstand te verkleinen, in plaats van een middel om voorsprong te vergroten.
- 3. Het uitstellen van het selectiemoment voor de middelbare school:**
Momenteel selecteren we kinderen al met elf jaar voor het vervolgonderwijs. Dat is veel vroeger dan in de meeste andere westerse landen. Dit is vooral in het nadeel van kinderen die iets langer nodig hebben om hun talenten te ontplooien (bv. omdat ze thuis minder gestimuleerd worden) en daardoor vaak niet het schooladvies krijgen dat bij ze past. Daarom is het wenselijk om de 'vroegselectie' aan te pakken door onder andere vol in te zetten op brede brugklassen en scholengemeenschappen, en te investeren in loopbaan-oriëntatie en (studie)begeleiding.
- 4. Bestrijding van het lerarentekort:**
We zien dat vooral scholen met relatief veel kinderen en jongeren met (een grotere kans op) achterstand moeite hebben om goede leraren te vinden. Terwijl juist deze groep de allerbeste leraren nodig heeft. Laten we daarom het beroep dat we terecht 'cruciaal' noemen niet alleen de waardering, maar ook de beloning geven die het verdient. Het is belangrijk om het vak van leraar zo aantrekkelijk mogelijk te maken.

Om echt een verschil te gaan maken is het bovendien essentieel dat u andere ministeries betreft in dit *Nationaal Plan* en verantwoordelijk maakt voor deze maatschappelijke opgave. Net zoals we op lokaal niveau partners betrekken uit andere domeinen zoals bijvoorbeeld sport, jeugdwelzijn, wijkontwikkeling of cultuur betrekken. Ongelijkheid ontstaat immers door veel verschillende aspecten in het leven van kinderen en hun ouders. Er is een brede, integrale aanpak nodig om echt een stap te maken richting gelijkere kansen.

Tot slot

De Coronacrisis vergroot bestaande problemen in het onderwijs en drukt ons met de neus op de feiten: we moeten meer doen om kinderen gelijke kansen te bieden. Dat zijn we aan hen verplicht en is in het bredere belang van de toekomst van Nederland. Wij zijn ons er terdege van bewust dat de Rijksmaatregelen op dit moment voor een belangrijk deel gericht zijn op het onder controle brengen van de gezondheids crisis en het beperken van de economische schade. We mogen echter niet onze ogen sluiten voor de situatie binnen het onderwijs en de wijze waarop Corona hier ook keihard toeslaat met alle gevolgen van dien.

Voor de korte termijn hopen we dat het kabinet alles in het werk stelt zodat de scholen zo snel mogelijk weer veilig hun deuren mogen openen. Voor de middellange termijn zien we deze crisis als kans om samen verder vorm te geven aan een *Nationaal Plan voor gelijke onderwijskansen en het wegwerken van achterstanden* welke in de eerstvolgende coalitieperiode als één van de speerpunten van het Rijksbeleid kan dienen.

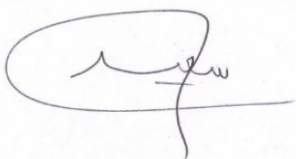
Hoogachtend,

Marjolein Moorman, wethouder Onderwijs, Amsterdam

Hilbert Bredemeijer, wethouder Onderwijs, Den Haag

Said Kasmi, wethouder Onderwijs, Rotterdam

Anke Klein, wethouder Onderwijs, Utrecht